

Костянтин Володимирович Гусаров

Кафедра цивільного процесу
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Харьків, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ЮРИСДИКЦІЇ У СПРАВАХ ПРО ОСКАРЖЕННЯ ДІЙ (БЕЗДІЯЛЬНОСТІ) ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРАТОРА

Анотація. Стаття присвячена дослідженню особливостей визначення судової юрисдикції у справах про оскарження дій (бездіяльності) державного реєстратора. Використання матеріалів судової практики при підготовці цієї наукової роботи дозволило автору не лише проаналізувати інститут судової юрисдикції з позиції елемента права, але і визначити актуальність та суттєву проблематику при реалізації у судовій практиці і, зокрема, у практиці Великої Палати Верховного Суду, таких складових визначення юрисдикції суду, як суб'єктний склад спірних правовідносин та характер останніх. Автором підкреслено складність визначення належного суду у справах із участю державного реєстратора. Встановлено, що необхідність віднесення справ вказаної категорії до сфер діяльності судів адміністративної чи цивільної юрисдикції відповідно обумовлюється: відсутністю чи наявністю цивільно-правового «забарвлення» спірних правовідносин та публічно-правової ознаки спору.

Ключові слова: спірні правовідносини, суб'єкт владних повноважень, Велика Палата Верховного Суду, нерухоме майно.

Константин Владимирович Гусаров

Кафедра гражданского процесса
Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого
Харьков, Украина

ОСОБЕННОСТИ ОПРЕДЕЛЕНИЯ СУДЕБНОЙ ЮРИСДИКЦИИ ПО ДЕЛАМ ОБ ОБЖАЛОВАНИИ ДЕЙСТВИЙ (БЕЗДЕЙСТВИЯ) ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГИСТРАТОРА

Аннотация. Статья посвящена исследованию особенностей определения юрисдикции по делам об обжаловании действий (бездействия) государственного регистратора. Использование материалов судебной практики при подготовке этой научной работы позволило автору не только проанализировать институт судебной юрисдикции с позиции элемента права, но и определить актуальность и существенную проблематику при реализации в судебной практике и, в частности, в практике Большой Палаты Верховного Суду, таких составляющих определения юрисдикции суда, как субъектный состав спорных правоотношений и характер последних. Автором подчеркнута сложность определения надлежащего суда по делам с участием государственного регистратора. Установлено, что необходимость отнесения дел указанной категории к сферам

деятельности судов административной или гражданской юрисдикции в соответствии обусловливается: отсутствием или наличием гражданско-правовой «окраски» спорных правоотношений и публично-правового признака спора.

Ключевые слова: спорные правоотношения, субъект властных полномочий, Большая Палата Верховного Суда, недвижимое имущество.

Konstantin V. Gusarov

*Department of Civil Procedure
Yaroslav Mydrii National Law University
Kharkiv, Ukraine*

FEATURES OF DETERMINATION OF JUDICIAL JURISDICTION IN DISPUTES ABOUT THE APPEAL OF ACTION (INACTION) OF THE STATE REGISTRATION

Abstract. *The article is devoted to the study of the features of the determination of judicial jurisdiction in cases of appeals against actions (inactivity) of the state registrar. The use of court practice materials in preparing this scientific work allowed the author not only to analyze the institution of judicial jurisdiction from the standpoint of the element of law, but also to determine the relevance and significant issues in the implementation of such component definitions in judicial practice and, in particular, in the practice of the Grand Chamber of the Supreme Court. the jurisdiction of the court, as the subject matter of the controversial legal relationship and the nature of the latter. The author stresses the complexity of determining the proper court in cases involving the state registrar. It is established that the necessity of assigning cases of this category to the areas of activity of the courts of administrative or civil jurisdiction is conditioned, respectively, by the absence or presence of a civil-law "color" of the controversial legal relations and public-law grounds of the dispute.*

Keywords: controversial legal relationship, subject of authority, the Grand Chamber of the Supreme Court, real estate.

ВСТУП

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями обумовлено постійним пошуком законодавця оптимального визначення критеріїв віднесення справи до суду тієї чи іншої юрисдикції з метою забезпечення розгляду справи незалежним та безстороннім судом, встановленим законом відповідно до вимог ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Реалізація права на справедливий суд спрямована на забезпечення вирішення справи заінтересованої особи щодо її прав та обов'язків цивільного характеру. Пошук критеріїв визначеної судової юрисдикції нерозривно пов'язаний із гарантованим ст. 13 зазначеної Конвенції правом на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі у випадку порушення прав, свобод чи інтересів особи.

С. С. Бичкова справедливо зазначає, що правила розмежування юрисдикції судів чітко у законі не прописані. Зважаючи на це, на практиці постійно постає проблема визначення юрисдикції для окремих категорій справ, а судді відмовляють у відкритті провадження по справі з посиланням на неможливість розгляду в судах у порядку певного виду судочинства. Вказана аврорка звертає увагу й на існуючу складність у визначенні належної юрисдикції з урахуванням спроб вирішення цієї проблеми, свого часу, з боку Конституційного Суду України, судів касаційних інстанцій цивільної, господарської та адміністративної юрисдикції. Не був стороннім при цьому і Верховний Суд України [1, с. 728, 735–743]. Таке різноманіття спеціалізації судів не спостерігається, наприклад, в Республіці Кіпр, враховуючи норми законодавства про судоустрій, яке було прийнято у 60-ті роки минулого століття після набуття цією державою незалежності від Великої Британії та діє і сьогодні з урахуванням певних змін та доповнень [2, с. 86, 87]. Проте реферативний огляд та дослідження особливостей цивільного процесуального законодавства Республіки Кіпру – тема окремого напряму наукових досліджень.

Водночас намагання вітчизняного законодавця упорядкувати правила визначення судової юрисдикції продовжуються і сьогодні не зважаючи на неодноразову кодифікацію цивільного процесуального законодавства, починаючи з прийняття Верховною Радою України 24 серпня 1991 р. Постанови «Про проголошення незалежності України». В. В. Комаров у зв'язку з цим справедливо звертає увагу на внесення на законодавчому рівні у зміст ЦПК України 1963 р. суттєвих новел, що стосувалися судової юрисдикції та її розширення.

Прийняття 18 березня 2004 р. ЦПК України враховуючи вимоги Конституції України, – пише він, – стало поштовхом для дослідження питання про сфери цивільного судочинства, його співвідношення з адміністративним та господарським судочинствами, а також цивільної юрисдикції. Представниками харківської процесуальної наукової школи судова юрисдикція в цілому стала визначатися через структурно-функціональний характер судової влади та така, що диференціює компетенцію їх органів у межах сфери їх діяльності та існуючої судової системи [1, с. 703–707]. У цьому аспекті заслуговує на увагу робота Ю. В. Білоусова, в якій автор поєднав традиційні інститути національного цивільного процесуального права із необхідністю їх модернізації відповідно до міжнародно-правових стандартів [3].

Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.17 р. № 2147-VIII ЦПК України викладений у новій редакції та набрав чинності 15 грудня 2017 р. разом із початком функціонування Верховного Суду [4]. Серед інших новел норми щодо цивільної юрисдикції зазнали змін та нових поглядів

відносно видів цивільної юрисдикції. Разом із тим вказаний орган судової влади почав формування новітньої судової практики, позиції по окремим положенням якої часом не збігаються з правовими позиціями, сформульованими найвищим судовим органом держави до початку функціонування Верховного Суду. Не стало винятком і визначення судової юрисдикції при розгляді справ про оскарження дій (бездіяльності) державного реєстратора.

1. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Наукова методологія ґрунтується на принципі взаємодоповнюваності наукових методів та підходів. В основу методології наукової статті покладено використання емпіричних методів дослідження, оскільки робота побудована на аналізі практики Верховного Суду. За допомогою такого загальнологічного методу, як аналіз, здійснювалося дослідження правил застосування критеріїв визначення судової юрисдикції, що дозволило синтезувати проведене дослідження. У цьому контексті застосування дедукції поряд із індукцією дозволило в процесі пізнання особливостей застосування критеріїв юрисдикції, в певній категорії справ, дослідити це явище від загального до одиничного. Використання методу мозкового штурму обумовило шляхи до вирішення певної дослідницької проблеми, пов'язаної із застосуванням правил визначення юрисдикції суду у справах про оскарження дій (бездіяльності) державного реєстратора. Отримання результатів наукового дослідження стало також можливим за допомогою використання формально-юридичного (нормативно-догматичного) та логіко-юридичного методів, при використанні термінологічного підходу при підготовці статті.

Оснovoю дослідження викладених у статті питань становить також вчення про метод правового регулювання цивільних процесуальних правовідносин як суспільних відносин, врегульованих нормами цивільного процесуального права. Спираючись на фундаментальне дослідження методу правового регулювання цивільних процесуальних правовідносин під авторством В. В. Комарова, слід погодитися із вченим в тому, що вказаний інститут матеріалізується, має вираз в основних (не всіх) елементах механізму правового регулювання. Правосуб'єктність, конкретний характер правових зв'язків, юридичні факти, права та обов'язки, санкції – все це ті елементи механізму правового регулювання, в яких метод має прояв. Безпосереднім же змістом методу є відповідні правові засоби регулювання, котрі стосовно механізму правового регулювання та його елементам є істотним, внутрішнім [5, с. 26]. Спираючись на вказану характеристику методу правового регулювання цивільних процесуальних правовідносин робиться спроба знайти «формулу» розмежування судової юрисдикції у справах про оскарження дій (бездіяльності) державного реєстратора між адміністративними та цивільними судами.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Аналіз досліджень і публікацій дозволяє констатувати, що після проголошення незалежності України юрисдикції судів у цілому як предмету наукових досліджень присвятили роботи такі вчені, як С. С. Бичкова [1, с. 728–743], В. В. Комаров [6], Т. В. Комарова [7], П. І. Радченко [8], Н. Ю. Сакара [9] М. І. Черленяк [10] та інші правники. Разом із тим з часу введення в дію нової редакції ЦПК України вищевказаним Законом авторіві цієї статті не знайомі наукові публікації, присвячені дослідженням особливостей судової юрисдикції та застосування її критеріїв при розгляді та вирішенні цивільних справ. Однак практика Верховного Суду, як наведено нижче, є не завжди однаковою при визначенні юрисдикції спорів про оскарження дій чи бездіяльності державного реєстратора. Уявляється, це пов'язано перш за все зі складністю визначення природи матеріальних правовідносин з точки зору визнання характеру діяльності вказаної особи та з'ясування матеріально-правового «підґрунтя» державної реєстрації певних прав у тому чи іншому випадку. Забезпечення єдиних підходів до формування правил визначення юрисдикції вказаної категорії справ важливо і з позиції забезпечення формування єдності судової практики, на необхідність чого звертає увагу О. І. Попов [11].

З огляду на це завданням статті є аналіз положень норм цивільного та адміністративного процесуальних законодавств України та судової практики з метою дослідження критеріїв визначення юрисдикції судів при розгляді справ щодо оскарження дій чи бездіяльності державного реєстратора. При цьому досліджується практика як Касаційного цивільного, так і Касаційного адміністративного судів при Верховному Суді. Підготовка наукової статті здійснювалася не лише з урахуванням процесуальних нормативних актів та практики зазначених вище органів судової влади, а й законодавства, яке регламентує правосуб'єктність (правовий статус) державного реєстратора. Разом із тим при аналізі правовідносин по судовим справам, що розглядалися судами касаційних інстанцій, враховувалася правова характеристика сторін, предмет позову та підстави останнього, а також матеріальні правовідносини, що склалися між державним реєстратором та позивачами по справі. У зв'язку з цим слід відмітити наукову зацікавленість пов'язаної із визначенням належної юрисдикції справ судам та суміжних інститутів із боку вчених інших країн [12–14].

Із метою з'ясування шляхів вирішення тієї виключної правової проблеми, яка викладена при визначенні завдання статті і з метою наукового обґрунтування перспектив формування єдиної правозастосовчої практики, проаналізована практика Великої Палати Верховного Суду щодо визначення предметної юрисдикції органів судової влади. При цьому слід зазначити, що така практика заснована на належній правовій оцінці матеріальних правовідносин, не є одностайною у подібних правовідносинах, які досліджуються у даній науковій статті.

Правова позиція вищевказаного органу дозволяє виявити різні підходи до визначення предметної юрисдикції судів. Відповідно до першого, Велика Палата Верховного Суду, відходячи в деяких випадках від раніше сформованої правової позиції Верховного Суду України, приходять до висновку про необхідність розгляду спорів із державними реєстраторами судами адміністративної юрисдикції (постанови Великої Палати Верховного Суду та Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 10 квітня 2018 р. у справі № 808/8972/15, від 4 квітня 2018 р. у справі № 826/9928/15, від 4 квітня 2018 р. у справі № 817/567/16, від 14 березня 2018 р. у справі № 619/2019/17, від 11 квітня 2018 р. у справі № 161/14920/16-а, від 27 лютого 2018 р. по справі № 826/2693/17, від 6 лютого 2018 р. по справі № 826/12626/15) [15].

Другий підхід до визначення предметної юрисдикції по спорам з державними реєстраторами речових прав на нерухоме майно, сформований Великою Палатою Верховного Суду, свідчить про необхідність вирішення зазначених спорів судами цивільної юрисдикції. Про це зазначається, наприклад, в постановках Великої Палати Верховного Суду від 4 квітня 2018 р. № 817/1048/16, від 14 березня 2018 р. № 396/2550/17 [15].

Проте така різна практика Великої Палати Верховного Суду не свідчить про її неоднозначність та суперечливість. Суд касаційної інстанції зробив різні висновки щодо предметної юрисдикції судів на підставі ретельного аналізу матеріальних правовідносин, що склалися між сторонами спору. Обґрунтування справедливості висновків, визначених при формуванні другого підходу до визначення предметної юрисдикції, викладених у постановках, зазначених у попередньому абзаці, засноване на цивільно-правовому відтінку матеріально-правових правовідносин. При цьому дослідження змісту вказаних постановок дозволяє прийти до висновку про те, що спори у цих випадках із державними реєстраторами прав на нерухоме майно та їх обтяжень ґрунтувалися на різному, в більшості випадках, трактуванні умов цивільно-правових угод та їх змісту, а також умов виконання між зазначеними посадовими особами та особами, які вважали своє право порушеним внаслідок неправомірних, на їх думку, дій чи бездіяльності таких посадових осіб. І звернення до суду у таких випадках ґрунтувалося на цивільно-правових правовідносинах, що мали спірний характер.

Водночас правова позиція Великої Палати Верховного Суду до визначення предметної юрисдикції, сформована при вирішенні справ, постанови по яким ухвалені при формуванні першого підходу, свідчить про необхідність звернення з позовом на незаконні дії чи бездіяльність державного реєстратора речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень до адміністративного суду. Тому до юрисдикції адміністративного суду слід віднести і спірні правовідносини, котрі є змістом справи № 826/12122/17, що розглядається Касаційним адміністративним судом у складі Верховного Суду [15]. Такий висновок обґрунтовується

передусім тим, що виходячи із змісту правовідносин, що є предметом розгляду вищезазначеної справи, у спорі наявна відсутність цивільно-правового «забарвлення» та наявна публічно-правова ознака спору, що викликає необхідність віднесення його до предметної юрисдикції адміністративного суду. У даних випадках Великою Палатою Верховного Суду зауважується, що визначальним критерієм віднесення справи до справ адміністративної юрисдикції є наявність як сторони у справі суб'єкта владних повноважень та виконання ним у спірних відносинах управлінських функцій (постанова по справі № 808/8972/15, що була предметом розгляду Великої Палати Верховного Суду). Велика Палата Верховного Суду вважає, що спори, які виникають за участю суб'єкта владних повноважень з метою реалізації у спірних відносинах наданих йому законодавством владних управлінських функцій, є публічно-правовими. За таких обставин висновки судів про те, що такі спори підлягають розгляду в порядку іншого, крім адміністративного, судочинства, є помилковими та не відповідають фактичним обставинам справи (постанова Великої Палати Верховного Суду по справі № 826/9928/15) [16; 17].

Визначаючи при формуванні першого підходу матеріально-правове підґрунтя для визначення предметної юрисдикції судів, Велика Палата Верховного Суду зазначає про те, що спори по таким справам із державним реєстратором щодо його неправомірних дій чи бездіяльності не повинні мати цивільно-правову основу. За наявності таких ознак спір набуває характеру публічно-правового спору із суб'єктом владних повноважень та має розглядатися по суті судом адміністративної юрисдикції. За приписами п. 7 ч. 1 ст. 4 КАС України (у редакції Закону № 2147-VIII), суб'єктом владних повноважень є орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг [18].

Зміст інших постанов Великої Палати Верховного Суду, в яких сформована перша з вищевказаних правових позицій визначення предметної юрисдикції адміністративних судів по правовідносинам, аналогічним із змістом спірних правовідносин по справі № 826/12122/17, що розглядається Касаційним адміністративним судом у складі Верховного Суду [19], зводиться до такого. Системний аналіз як наведених норм, так і положень Закону «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (зокрема, п. 1 ч. 1 ст. 2, статті 6, 10) дає підстави для висновку, що державний реєстратор є суб'єктом владних повноважень, оскільки здійснює делеговані повноваження, а тому юрисдикція адміністративних судів поширюється на справи за участю виконавчих органів з питань державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, які виникають під час виконання повноважень у вказаній сфері та не пов'язані

із цивільними матеріальними правовідносинами, на підставі яких відбувається державна реєстрація вищевказаних прав.

Зважаючи на викладене, Велика Палата Верховного Суду дійшла висновку, що спір, який є предметом судового розгляду та не пов'язаний з вирішенням питання щодо речового права, належить до публічно-правового. Він, крім того, має виникати за участю суб'єкта владних повноважень, який реалізовував у спірних правовідносинах надані йому, чинним законодавством, владні управлінські функції стосовно державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень.

Дослідження змісту правовідносин, що стали предметом даної наукової статті, зокрема при аналізі правовідносин по справі № 826/12122/17, що розглядається Касаційним адміністративним судом у складі Верховного Суду, доцільно характеризувати як такі, що мають публічно-правовий характер із суб'єктом владних повноважень та не пов'язані зі спором про право цивільне. Такий висновок зроблений на підставі аналізу предмета та підстав позову. Предметом позову є визнання протиправним та скасування рішення державного реєстратора про реєстрацію права власності на нежитлове приміщення і зобов'язання державного реєстратора відновити в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно запис про право власності. До підстав позову належить не порушення речового права (наявність якого була б підставою для звернення із позовом до суду в порядку цивільного судочинства), а порушення державним реєстратором під час вчинення реєстраційної дії (реєстрації права власності на нерухоме майно) норм публічного права.

ВИСНОВКИ

Аналіз практики застосування норм процесуального законодавства при визначенні критеріїв судової юрисдикції по справам, що розглядаються у статті, свідчить про складність її встановлення. Така складність обумовлюється необхідністю ретельного аналізу матеріальних правовідносин та інших компонентів, про що йшла мова вище. На підставі наведених прикладів можна зробити висновок, зокрема, про те, що повноваження адміністративних судів, урахування матеріальні правовідносини, поширюються на сферу судів адміністративної юрисдикції. Такий висновок обумовлений, крім вищевказаного: 1) відсутністю як цивільно-правових ознак спору, так і існуванням цивільно-правового спору щодо нерухомого майна; 2) спором із суб'єктом владних повноважень щодо здійснення владної управлінської діяльності, пов'язаною з державною реєстрацією прав на нерухоме майно та їх обтяжень.

Крім того, складність у визначенні належної судової юрисдикції обумовлюється доволі розгалуженою системою органів судової влади в Україні, що обумовлює необхідність застосування норм різних процесуальних галузей права при визначенні насамперед юрисдикції суду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Кузнецова Н. С. Правова доктрина України : у 5 т. // Доктрина приватного права України / Н. С. Кузнецова, Є. О. Харитонов, Р. А. Майданик. – Харків, 2013. – Т. 3. – С. 234–380.
- [2] Χατζημηχαήλ Ν. Ε. Βασική Κιπριακή Νομοθεσία (39 κωδικοποιημένα νομοθετήματα όλων των κλάδων του δικαίου / Ν. Ε. Χατζημηχαήλ – Κύπρος: Πανεπιστήμιο Κίπρου – Νομική Βιβλιοθήκη, 2017. – 1664 σ.
- [3] Білоусов Ю. В. Стратегія модернізації процесуального законодавства України / Ю. В. Білоусов // Університетські наукові записки. – 2016. – № 58. – С. 48–57.
- [4] Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.17 р. № 2147-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19/print>
- [5] Комаров В. В. Метод правового регулювання гражданских процессуальных отношений : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / В. В. Комаров. – Харків, 1980. – 161 с.
- [6] Комаров В. В. Конституційні підстави цивільного судочинства / В. В. Комаров // Теоретичні та практичні проблеми реалізації Конституції України : тези доп. та наук. повідомл. учасників всеукр. наук.-практ. конф. (29–30 черв. 2006 р.). – Харків : Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, 2006. – С. 191–196.
- [7] Комарова Т. В. Юрисдикція Суду Європейських співтовариств : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.11 «Міжнародне право» / Комарова Тетяна В'ячеславівна ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2009. – 24 с.
- [8] Радченко П. І. Юрисдикція суду в проекті нового цивільного процесуального кодексу / П. І. Радченко // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – Харків, 2003. – Вип. 6. – С. 112–119.
- [9] Сакара Н. Ю. Проблеми реалізації ст. 59 Конституції України у сфері судової цивільної юрисдикції / Н. Ю. Сакара // Конституція України – основа побудови правової держави і громадянського суспільства : тези доп. та наук. повідомл. учасників всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів (26–27 черв. 2006 р.). – Харків : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2006. – С. 347–349.
- [10] Черленяк М. І. Підвідомчість справ господарським судам України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 / Черленяк Микола Іванович. – Донецьк, 2007. – 217 с.
- [11] Попов А. И. Механизм обеспечения единства судебной практики в гражданском судопроизводстве Украины // Вестник гражданского процесса. – 2018. – № 2. – С. 221–238.
- [12] Борисова Е. А. Проблемы реализации права на судебную защиту в гражданском и административном судопроизводстве // Вестник гражданского процесса. – 2017. – № 1. – С. 25–48.
- [13] Парфирьев Д. Н. Обзор общих положений Гражданского процессуального кодекса Республики Казахстан // Вестник гражданского процесса. – 2017. – № 5. – С. 185–206.

- [14] Любимова Е. В. Влияние электронного правосудия на вопросы подсудности гражданских и административных дел // Вестник гражданского процесса. – 2018. – № 1. – С. 185–206.
- [15] Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/>
- [16] Постанова Великої Палати Верховного Суду від 10 квітня 2018 р. по справі № 808/8972/15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73500816>
- [17] Постанова Великої Палати Верховного Суду від 4 квітня 2018 р. по справі № 826/9928/15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73219835>
- [18] Постанова Великої Палати Верховного Суду від 4 квітня 2018 р. по справі № 817/567/16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73408852>
- [19] Ухвала Касаційного адміністративного суду від 27 лютого 2018 р. по справі № 826/12122/17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72486458>

REFERENCES

- [1] Kuznetsova, N. S., Kharitonov, E. O., Maidanyk, R. A. (2013). The legal doctrine of Ukraine. In N. S. Kuznetsova (Ed.), *The Doctrine of Private Law of Ukraine* (pp. 234–380). Kharkiv: Pravo.
- [2] Hatzimichail, N. E. (2017). Basic Cypriot Law (39 Codified Laws of all Law Entities. Cyprus: Kiprou University – Legal Library.
- [3] Belousov, Yu.V. (2016). Strategy of modernization of procedural legislation of Ukraine. *University Scientific Notes*, 58, 48–57.
- [4] The Law of Ukraine "On Amendments to the Commercial Procedural Code of Ukraine, the Civil Procedural Code of Ukraine, the Code of Administrative Legal Proceedings of Ukraine and other legislative acts" of 10.10.17, No. 2147-VIII. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19/print>
- [5] Komarov, V. V. (1980). Method of legal regulation of civil procedural relations (Doctoral dissertation, Kharkiv Law Institute named after Dzerzhinsky, Kharkiv, Ukraine).
- [6] Komarov, V. V. (2006, June). Constitutional grounds for civil proceedings. Theoretical and practical problems of the implementation of the Constitution of Ukraine: Abstracts of additional. and Sciences. the message participant allukr science-practice conf, Kharkiv, Ukraine.
- [7] Komarova, T. V. (2009). Jurisdiction of the Court of the European Communities (PhD thesis, Kyiv National Taras Shevchenko University, Kyiv, Ukraine).
- [8] Radchenko, P. I. (2003). Jurisdiction of the court in the draft new civil procedural code. In Yu. P. Bityak (Ed.), *Public construction and local government* (pp. 112–119). Kharkiv: Pravo.
- [9] Sakara, N. Yu. (2006, June). Problems of implementation of Art. 59 of the Constitution of Ukraine in the field of judicial civil jurisdiction. The Constitution of Ukraine is the basis for building a rule of law and civil society: Abstracts of the Supplement. and Sciences. the message participants of allukr. science-practice conf. Young Scientists and Applicants, Kharkiv, Ukraine.

- [10] Cherlenyak, M. I. (2007). The jurisdiction of the business courts of Ukraine (PhD thesis, Institute of economics of the NAS of Ukraine, Donetsk, Ukraine).
- [11] Popov, A. I. (2018). The mechanism of ensuring the unity of judicial practice in civil proceedings in Ukraine. *Bulletin of the Civil Process*, 2, 221–238.
- [12] Borisova, E. A. (2017). Problems of the implementation of the right to judicial protection in civil and administrative proceedings. *Bulletin of the Civil Process*, 1, 25–48.
- [13] Parfiryev, D. N. (2017). Review of the general provisions of the Civil Procedure Code of the Republic of Kazakhstan. *Bulletin of the Civil Process*, 5, 185–206.
- [14] Lyubimova, E. V. (2018). The impact of e-justice on civil and administrative jurisdiction. *Bulletin of the Civil Process*, 1, 185–206.
- [15] The only state register of court decisions. Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/>
- [16] Decree of the Grand Chamber of the Supreme Court dated April 10, 2018, in case No. 808/8972/15. Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73500816>
- [17] Decree of the Grand Chamber of the Supreme Court of 4 April 2018 in case No. 826/9928/15. Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73219835>
- [18] Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court dated April 4, 2018, in case No. 817/567/16. Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73408852>
- [19] The ruling of the Administrative Court of Cassation dated February 27, 2018, in case No. 826/12122/17. Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72486458>

Костянтин Володимирович Гусаров

Доктор юридичний наук, професор

Завідувач кафедри цивільного процесу

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

61024, вул. Пушкінська, 77, Харків, Україна

Константин Владимирович Гусаров

Доктор юридических наук, профессор

Заведующий кафедрой гражданского процесса

Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого

61024, ул. Пушкинская, 77, Харьков, Украина

Konstantyn V. Gusarov

Doctor of Legal Sciences, Professor

Head of Department of Civil Procedure

Yaroslav Mudryi National Law University

61024, 77 Pushkinskaya Str., Kharkiv, Ukraine

Рекомендоване цитування: Гусаров К. В. Особливості визначення судової юрисдикції у справах про оскарження дій (бездіяльності) державного реєстратора / К. В. Гусаров // Вісник Національної академії правових наук України. – 2018. – Т. 25, № 3. – С. 210–221.

Suggested Citation: Gusarov, K. V. (2018). Features of determination of judicial jurisdiction in disputes about the appeal of action (inaction) of the state registration. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 25(3), 210–221.

Стаття надійшла / Submitted: 31.08.2018

Доопрацьовано / Revised: 03.10.2018

Схвалено до друку / Accepted: 24.10.2018